

Iskustva i pouke sa manevra „Sloboda—71“

i drugih vežbi

NEKA ISKUSTVA I PROBLEMI ODBRANE

Odbrambena zona koju su posele snage »crvenih« desnim kriлом se oslanjala na Petrovu goru, levim na severne padine V. Kapele, a po dubini na r. Unu i prevoje između Kapele i Plješevice. U osnovi to je manevarsko zemljište sa prosečnom gustošću naseljenosti, pošumljenosti i komunikativnosti. Po sastavu tla preovlađuju karakteristike kraškog zemljišta koje je ispresecano dubokim kanjonom reka, čiji je prelaz ograničen samo na pravcima komunikacija. Zona je po dubini presečena rekama (Korana, Mrežnica i Dobra) na četiri posebno odvojene taktičke celine, što je uticalo i na dejstva napadača i na početno grupisanje snaga branioca.

Ovakvo zemljište pružalo je braniocu sledeće prednosti:

— da grupe snage i odbranu organizuje po pravcima, bez bojazni da će napadač prodorom na jednom pravcu bitno uticati na odbranu drugih pravaca;

— da utvrđivanje, zaprečavanje i rušenje predvidi i izvede na mestima koja napadač teško može da obide;

— s obzirom na sastav snaga napadača, koje su bile pretežno motorizovane, nije postojala opasnost da on vrši manevar van zemljišta koje je prohodno za borbena vozila, pa je time braniocu stvorena mogućnost da na račun neposednutih međuprostora postroji dubok borbeni poredak na više uzastopnih položaja i tako stvori uslove za aktivno izvođenje odbrane;

partizanske i teritorijalne jedinice imale su dovoljno slobodnog prostora, kako u zahvatu fronta tako i u bližoj i dubljoj pozadini napadača, a zemljišni uslovi su bili veoma pogodni da razviju sve oblike svoje aktivnosti;

— na ovakovom zemljištu neminovno je izduživanje borbenog poretku napadača u zahvatu komunikacija, čime se za branioca stvaraju povoljni uslovi za bočna aktivna dejstva, posebno noćne protivnapade;

— zemljište pruža pogodne uslove da se vatreni sistem čvrsto poveže sa svim vrstama prepreka i da s njima čini celinu na čitavoj dubini odbrane.

Pored prednosti, zemljište je ispoljavalo i neke negativne uticaje na organizaciju i izvođenje odbrane, a to su:

— zbog velike dubine zona i rejona odbrane, ispresecanosti zemljišta i neposednutih prostora, napadač je imao povoljne uslove za ubacivanje većeg broja izviđačkih i diverzantskih grupa, čak i jačeg sastava, u raspored branioca;

— zbog ograničene mogućnosti manevra snagama po frontu, i to gotovo na čitavoj dubini zone, početno grupisanje snaga imalo je presudan značaj;

— ukoliko bi se desilo da napadač razbije odbranu na jednom pravcu, pružale su mu se mogućnosti da upotrebom jačih helikopterskih desanata u dubini pojača snage i usmeri težište napada na tom pravcu, a da pri tome branilac nije u mogućnosti da brzo i efikasno interveniše snagama iz dubine i sa manje ugroženih pravaca;

— početni borbeni poredak, ukoliko se u toku izvođenja odbrane naruši, teško i sporo se ponovno uspostavlja. To važi i za veze komandovanja i sadejstva.

Prema tome, uslovi koje je pružalo zemljište, pored ostalog, nametnuli su izvesne probleme koje je trebalo rešiti tako da se iskoriste prednosti koje zemljište pruža, a ublaže ili eliminišu njegovii negativni uticaji na organizovanje i izvođenje odbrane.

Razmotrimo, ukratko, koji su to problemi i kako su rešavani.

U organizaciji sistema odbrane. U okviru armijske odbrambene zone odbrana je organizovana po taktičkim pravcima i za svaki od njih određene su odgovarajuće snage. Posmatrano sa stanovišta pravilnosti operativnog rasporeda armije, smaram da tu nije bilo boljeg izbora.

Potčinjene jedinice su organizovale odbranu u svojim zonama i rejonima na pravcima verovatnog dejstva napadača u zahvatu komunikacija, sa borbenim porecima u dve linije (čete i bataljoni), odnosno u dva ešelona (pukovi, brigade i divizije). Time je, uz solidno izvršeno zaprečavanje, rešen problem dubine borbenog poretka i stvoreni povoljni uslovi za ostvarivanje zamisli da se odbrana izvodi na uzastopnim položajima na čitavoj dubini. Ovakvim postrojavanjem borbenog poretka težilo se da u toku odbrane narasta žilavost i upornost odbrane po dubini, te da se aktivnim bočnim dejstvima postepeno lomi napadna moć »plavih« i stvore povoljni uslovi za prelazak u protivudar.

Može se zaključiti da u početnoj organizaciji odbrane nije bilo nekih većih propusta. Međutim, pojavili su se dosta široki i duboki

rejoni odbrane bataljona (6—10 km) i četa (3—4), pa se, prema ocenama sudija, starešine nisu najbolje snašle u takvima uslovima. Posebno je bilo veliko odstojanje od prvog do drugog položaja što je otežavalo prihvat snaga. Bilo je «staromodnog» posedanja rejona za odbranu, posebno jedinica na II položaju, koje bi, da su bile prikupljenije, bolje odgovorile svojoj nameni. S obzirom na to što su bile razvučene po celom rejonu, trebalo je, da bi se prikupile i pokrenule za aktivna dejstva, dosta vremena.

U organizaciji sistema vatre bilo je najviše propusta. Osnovna pitanja koja je trebalo rešiti organizacijom vatrenog sistema bila su ostvarenje sadejstva između vatre i prepreka, obezbeđenje prihvata vatrom jedinica koje se izvlače i podrška protivnapada. Ovi zadaci nisu u potpunosti izvršeni. Na mnogim mestima napadač je ispred prednjeg kraja i u dubini odbrane pravio prolaze kroz prepreke, a da nije na njega otvarana vatra; malo se koja jedinica izvlačila iz borbe pod zaštitom sopstvene vatre ili vatre jedinice koja je prihvata i podržava. To potvrđuje zaključak da vatreni sistem nije bio sasvim dobro organizovan, a još manje dobro realizovan. Osnovni uzrok tome je nedovoljna obučenost starešina pitanjima organizacije i upravljanja vatrom, čemu ubuduće u vojnim školama i u redovnoj obuci starešina i komandi treba posvetiti veću pažnju.

U komandovanju. Pri proceni situacije i donošenju odluke razmotreno je više varijanti dejstva »plavih« i načina izvođenja odbrane »crvenih«. Usvojena je najverovatnija varijanta i na osnovu nje sprovedena organizacija odbrane i sadejstva. Odmah na početku pojavio se problem komandovanja snagama u međurečju — da li da njima komanduje komanda armije ili komanda 2. pd. Preovladalo je mišljenje da se ta uloga poveri komandi divizije, što je bilo pravilno.

U okviru zone armije takođe se pojavio problem komandovanja teritorijalnim jedinicama. Prvobitno je zamišljeno da tim snagama komanduje Glavni štab NO SRH, zatim Zonski štab NO Karlovac i najzad je odlučeno da to bude komanda divizije. Ona je potčinila teritorijalne jedinice komandama pukova. S obzirom na ograničena sredstva veze pokazalo se da je komandovanje tim jedinica znatno složenije nego što se pretpostavljalo. Međutim, problem nije bio samo u sredstvima veze, već i u usklađivanju zajedničkih i odvojenih dejstava. Ovo pitanje zahteva posebno izučavanje i dalje usavršavanje.

U pogledu komandovanja u okviru pukova i brigada nije bilo karakterističnih problema. Ovde je interesantno iskustvo iz komandovanja snagama u međurečju, gde se komanda 55. ptap pojavila kao

komanda združene jedinice, jer je taj puk bio ojačan sa dva pb, jednim partizanskim bataljonom, jednom pa baterijom, dve inžč i pmč. Da bi smanjila broj neposrednih veza komanda puka je formirala borbene grupe.

Formiranjem borbenog poretku po borbenim grupama komanda puka je svela broj veza komandovanja na najmanju moguću meru. Ali, tu se pojavio drugi problem. Nije se povelo računa o mogućnostima komandanata bataljona, koji su stavljeni u uloge komandanata borbenih grupa. Tako je, na primer, komandant BG-1 imao 9 neposrednih veza. U ovom slučaju komanda bataljona se pojavila kao komanda združene jedinice. Ako se ima u vidu sastav komande bataljona, jasno je da ona nije sposobna da komanduje ovakvim sastavom. Ovaj problem nije blagovremeno sagledan, niti su sagledane posledice koje su iz toga mogle da proiziđu, pa se nije ni tražilo neko bolje rešenje.

Iz iznetog mogu se izvući sledeći zaključci:

— u savremenim borbenim dejstvima, posebno na ovakvom zemljisu, često će se pojavljivati potreba za formiranjem združenih sastava (borbenih grupa) razne jačine. Pri tome se mora voditi računa o realnim mogućnostima komandovanja takvim sastavima;

— starešine treba u miru pripremati i obučavati da u ulogama komandanata bataljona komanduju i jačim sastavima od bataljona (borbenim grupama različite jačine i sastava);

— partizanskim i teritorijalnim jedinicama u okviru rejona i zona odbrane treba da komanduju starešine operativnih jedinica, a onima koje su u pozadini neprijatelja, komande teritorijalnih jedinica.

Problemi koji su se javili u *organizaciji sadejstva* bili su:

— s obzirom na to što su širine i dubine rejona i zona odbrane bile dosta velike, starešine (komandiri četa, komandanti bataljona) teško su se snalazile na tim velikim prostorima;

— jedinice su branile rejone (zone) koji se međusobno nisu do dirivali pa je u takvoj situaciji, bar u početnom periodu, svaka trebalo samostalno da izvršava zadatke, bez bitnijeg uticaja suseda;

— trebalo je odbranu izvoditi tako da se obezbedi kontinuitet uzastopnog otpora po dubini, da ne dođe do razbijanja jedinica natekom napadača, i time stvoriti uslove za narastanje snaga i čvrstine odbrane po dubini. Ukoliko se desi da neka jedinica (četa, bataljon) bude odbačena sa osnovnog pravca, treba sačuvati njenu celinu kako bi se mogla upotrebiti za aktivna dejstva na bokove borbenog poretna napadača;

— i, najzad, ovo je prvi put da naše starešine zajednički dejstvuju sa teritorijalnim komandama i jedinicama u jednoj vežbi ši-rih razmera, pa je tu novu komponentu bilo dosta teško najraciona-lijie uklopiti u opšti sistem odbrane, ne poznavajući dovoljno njene stvarne mogućnosti.

Sadejstvo je bilo dobro organizovano samo za najverovatniju varijantu i samo za odbranu I položaja, dok za druge varijante i za dejstva u dubini — dosta površno i nepotpuno. Previše smo bili uve-reni da će napadač dejstvovati upravo onako kako mi predviđamo i da u toku odbrane neće biti velikih problema. Očekivanje da napadač dejstvuje kako smo mi procenili dovelo je na nekim pravcima do pasivizacije odbrane (kao što je bio slučaj na pravcu Vojnić — Mi-haljsko), a na drugim do nemoći za bilo kakvu blagovremenu i efikas-nu intervenciju (kao što je bilo u međurečju).

Jedan od razloga za to bio je u slabom praćenju situacije, odnosno dejstva napadača. Neblagovremeno su prikupljeni podaci o njegovim snagama po pravcima da bi se na osnovu toga preduzimale efikasne mere (korekture u borbenom poretku) i dopunjavala prvo-bitna organizacija sadejstva. Zbog toga je kod nekih jedinica izostala predviđena aktivnost (posebno kod 110. pp) a tamo gde je i ostvare-na, bila je neprilagođena situacija.

Poseban problem u sadejstvu bile su veze i usklađivanje dej-stava sa teritorijalnim jedinicama. Interesantna su o tome iskustva iz dejstava 7. pbr, gde je to išlo dobro od početka uvežbavanja do kraja izvođenja, i iz dejstava 110 pp, gde je bilo obratno. Nije se ra-dilo o slabom radu komande puka, već o slaboj početnoj organizaciji sadejstva na tome pravcu. Bilo je zamišljeno i organizovano sadej-stvo na nivou puk — zonski štab za izvođenje protivnapada na Voj-nić. Neposredno pred početak dejstva sve teritorijalne jedinice i par-tizanski bataljon na Petrovoj gori stavljeni su pod komandu puka, a ostala je varijanta protivnapada na Vojnić. Nije razmatrana vari-janta dejstava u slučaju da napadač ne usmeri napad na Vojnić — kuda onda izraziti aktivnost i kako u toj situaciji ostvariti cilj od-brane. Pa čak ni kada je napadač upotrebio dva bataljona kao heli-kopterski desant na prostoru Raletina — Primišlje, što je bilo oči-gledno da se radi o jednom od bataljona koji smo očekivali na pravcu Vojnića, nisu preduzete mere za izmenu i dopunu organizacije od-brane i sadejstva na tome pravcu. Iz ovoga se može zaključiti da se u toku izvođenja odbrane mora pratiti rad i dejstvo napadača i bla-govremeno korigovati odluka za dalje vođenje odbrane i održavanje sadejstva. Da bi se to postiglo, početnom organizacijom odbrane i sa-

dejstva treba obezbediti elastičnost, upornost i aktivnost odbrane na celoj dubini. Prilikom dopune sadejstva treba precizirati zadatke jedinicama tako da svakom starešini koji učestvuje u nekom zadatku bude jasan cilj, način izvršavanja, ko kome, u koje vreme i na kom prostoru sadejstvuje. Kao primerno organizovano i do kraja ostvareno sadejstvo treba istaći odbranu Slunja, gde su sve jedinice tačno izvršile sve unapred predviđene zadatke.

U protivoklopnoj odbrani. Snage napadača po svom sastavu, naoružanju i opremi odgovarale su savremenim armijama, pa je manevr bio dobra prilika da se provere neka dosadašnja gledanja na organizaciju i izvođenje protivoklopne borbe. Napadač je, tako reći, u celini bio u oklopu pa je naša odbrana morala biti tako organizovana da se može uspešno suprotstaviti takvom napadu. Pri tome se može reći da je zemljište dosta ograničavalo upotrebu oklopnih snaga, jer je ukupna prohodnost odbrambene zone za tenkove iznosila oko 47%.

Prema našem grupisanju snaga, odnosno broja pt-sredstava u odbrani, uzimajući u obzir važeće kriterije za proračune mogućnosti uništenja oklopnih borbenih vozila, ne računajući pri tome efekat dejstva pt-mina, moglo se izbaciti iz borbe sledeći broj tenkova i oklopnih transporterata napadača:

- na pravcu Tušilović — Slunj preko 100%,
- u međurečju oko 75%,
- na pravcu Vinica — Tounj preko 100%.

Dakle, samo u međurečju nismo bili u stanju da izbacimo iz borbe 100% tenkova i oklopnih transporterata. Ovaj podatak govori o tome da je odnos snaga u smislu protivoklopne borbe bio povoljan za branioca.

Međutim, u toku izvođenja odbrane dogodila se jedna nelogičnost. Zapravo, napadač je imao najmanje gubitaka u međurečju gdje je bilo najviše protivtenkovske i raketne artiljerije branioca. Verovatno je to jedan od razloga što je napadač na ovom pravcu postigao najveće rezultate za najkraće vreme. Očito da je sudijski aparat imao različite kriterijume pri presuđivanju.

Preduslov za uspešnu protivoklopnu borbu jeste integracija pt-sredstava svih vrsta u okviru rejona osnovnih jedinica. Međutim, neke starešine nisu tu postavku sasvim do kraja shvatile, pa su pri organizaciji odbrane postupile po starom, organizujući posebno rejone odbrane pešadije, a posebno pt-sredstva. Tako, na primer, u međurečju kod 1/95. pp raketne baterije su bile na VP udaljene od

prednjeg kraja 2,5—3 km, pa su mogle da dejstvuju na oklopna vozila napadača tek kada ona razbiju pešadiju u vodnim i četnim rejonima na prednjem kraju. Ovakvom organizacijom protivoklopne borbe napadaču su stvoreni uslovi da prvo razbijje samo pešadiju, pa zatim samu pt-artiljeriju i na taj način uvek na liniji sudara ima povoljan odnos snaga u svoju korist.

Da bi se starešine i jedinice što bolje obučavali organizaciji i načinu izvođenja protivoklopne odbrane, te da bi se povećalo saznanje o mogućnostima protivoklopne borbe, smatram da, pored ostalog, treba preduzeti sledeće:

— što veći broj zajedničkih vežbi izvoditi sa združenim jedinicama u čijem sastavu bi bili: pešadija, oklopne jedinice, inžinjerija, artiljerija i drugi rodovi. Na taj način starešine i vojnici će steći uvid u stvarne mogućnosti oklopnih borbenih sredstava, a u isto vreme obučiti se da uspešno vode protivoklopnu borbu,

— dosadašnje proračunske norme za mogućnost izbacivanja oklopnih borbenih vozila iz borbe treba ozbiljno preispitati i na neki način utvrditi realnije norme za proračunavanje gubitaka koje bi bile obavezne za sve, te po njima obučavati komande i starešine;

— protivoklopna odbrana se ne može izdvajati kao posebna vrsta odbrane, već svaka odbrana mora da bude, pre svega, protivoklopna, pa prema tome i njeno fortifikacijsko uređenje i organizacija vatrengog sistema mora da odgovaraju tim zahtevima;

— treba društje prilaziti obučavanju jedinica aktivnostima i elastičnosti odbrane, nego do sada. Sigurno je da se tu moraju menjati dosadašnji način posedanja rejona, formiranje borbenih podataka, način komandovanja i mnogo čega drugog, kako bi odbrana odgovarala savremenim uslovima.

U protivdesantnoj odbrani. Pri proceni situacije posebna pažnja je posvećena proceni mogućih i verovatnih rejona spuštanja helikopterskih desanata. Polazilo se od pretpostavke da će napadač upotrebom ovih desanata na važnim zemljišnim objektima težiti da pored zauzimanja tih objekata prisili branioca da angažuje svoje snage u borbama sa desantima, a time olakša brže prodiranje svojih oklopnih snaga sa fronta.

Kroz procenu su približno određeni rejoni spuštanja desanata, a što se tiče snaga, napadač je upotrebo više nego što se očekivalo, posebno u rejonu Raletina — Primišlje. I po vremenu spuštanja, napadač je to učinio ranije nego što se predviđalo. U planu izvođenja odbrane bile su određene snage za borbu protiv helikopterskih desanata za svaki predviđeni rejon. Te snage su uglavnom dejstvovale po

planu i uzeto u celini uspešno su se borile sa desantima, sem kod Raletine i Primišlja, gde su snage branioca bile nedovoljne. Kada se analizira svaki desant posebno i snage koje su upotrebljene u borbi s njim može se zaključiti sledeće:

— napadač je vrlo efikasno i masovno upotrebio helikopterske desante (za dva dana oko 7 bataljona);

— naše jedinice, tamo gde su ranije bili predviđeni rejoni spuštanja desanata i unapred određene snage i organizovano sadejstvo, uspešno su vodile borbu sa desantima, kao, na primer, u rejonima: Perjasica, Slunj, Rakovica, Tounj i Krnjak;

— brzina dejstava imala je presudan značaj u borbi protiv desanata, jer su se samo tako desantne snage mogle sprečiti da se konsoliduju bilo za napad na neki objekat, kao što je to bio slučaj kod Slunja ili da pređu u odbranu objekta, kao što je to bilo kod Perjasice i Drežnika. Pokazalo se da sprečavanje konsolidacije helikopterskog desanta mogu da vrše i slabije snage, partizanske i teritorijalne, pod uslovom da brzo stignu na mesto spuštanja desanta;

— s obzirom na to što su se verovatni rejoni za spuštanje helikopterskih desanata nalazili na čitavoj dubini zone odbrane, branilac objektivno nije bio u mogućnosti da sve te rejone posedne i zapreći. Potvrdilo se da teritorijalne i partizanske jedinice koje su raspoređene po dubini imaju izuzetno važnu ulogu u borbi protiv desanata. Međutim, ove snage bi trebalo da budu tako organizovane i opremljene da mogu brzo da stignu na određena mesta. Zato bi teritorijalnim jedinicama trebalo obezbediti prevozna sredstva za manevar po određenoj teritoriji;

— pojavio se i problem komandovanja jedinicama koje dejstvuju protiv helikopterskog desanta. Taj problem se posebno javlja kada se desant spušta u rejon koji nije ranije predviđen i nisu blagovremeno određene snage, nije organizovano sadejstvo i način vođenja protivdesantne borbe.

U toku izvođenja odbrane ispoljila su se dva bitna nedostatka u dejstvima branioca — nedovoljna aktivnost odbrane i odsustvo manevra snagama iz dubine.

Naša koncepcija predviđa kao osnovnu snagu svake odbrane da bude aktivna. Ne može se reći da su ovaj princip realizovale jedinice branioca. U toku prvog dana dejstva napadač je prodro duboko u raspored branioca i to: na pravcu Vojnića oko 6 km, na pravcu Veljuna oko 10—12 km u međurečju oko 25 km i na pravcu Bosiljeva oko 15 km. Tamo gde je napadač postigao manji tempo nije bio rezultat samo čvrste i žilave odbrane, već, pre svega, njegove slabije aktivno-

sti u toku dana. Karakteristično je da su komande jedinica branioca, sem 7. pbr, malo imale podataka o snagama napadača koje su napadale njihove rejone. Ranije predviđenim tokom odbrane planiran je protivnapad u okviru 110. pp na Vojnić i 7. pbr u rejonu Bosiljeva. Međutim, u toku izvođenja odbrane zatajila je samoinicijativa starešina da iskoriste svaku stvorenu mogućnost za aktivna dejstva. Izvodila se odbrana kako je prvo bitno zamišljeno, nezavisno od konkretnе situacije na frontu. Jedinice koje su odbačene sa položaja težile su da se što pre izvuku iz borbe i dođu u naredne rejone koji su im ranije određeni. Tako je u međurečju nastala situacija da uporedno idu i napadač i branilac, a da jedan na drugog ne reaguju. Izostala je aktivnost u okviru nižih taktičkih jedinica branioca.

Pri planiranju protivnapada na Vojnić polazilo se od pretpostavke da će napadač nastojati da zauzme Vojnić, pa su se sve pripreme u toku dana odvijale za izvršavanje tog zadatka, a nije se dovoljno pratilo stvarno dejstvo napadača. Pošto napadač na tom pravcu nije imao neke velike aspiracije, njime je uputio neznatne snage, pa je branilac sa snagama planiranim za protivnapad udario, tako reći, u prazno. I dok je vršen protivnapad severno od Vojnića jedan put napadača je slučajno i bez borbe upao u Vojnić. Da je pravilno praćena situacija odustalo bi se od planiranog protivnapada severno od Vojnića i svim snagama izvršio protivnapad preko Liskunje ka Donjoj Budački, gde se mogao obezbediti povoljan odnos snaga i postići veoma značajni rezultati.

Iz navedenog primera se vidi da se aktivnost jedinica ne može unapred sasvim predvideti, već se mora pratiti tok dejstva i prema konkretnoj situaciji preuzimati aktivna dejstva i to na svim stepenima komandovanja. Inače, osnovna karakteristika izvođenja odbrane prvog dana bila je pasivna odbrana i isčekivanje da napadač postupi onako kako je branilac ranije procenjivao. Ni noć nije dovoljno iskorišćena za pojačanje aktivnosti odbrane, premda je to bila prilika da tehnički slabiji branilac dođe do izražaja svojim aktivnim dejstvima protiv jačeg napadača.

Izostao je i manevr snagama iz dubine u toku izvođenja odbrane, tako da je odbrana bila više statična. Navećemo samo jedan elemenat koji je možda i bio glavni uzročnik te statičnosti.

Manevarsku snagu odbrane trebalo je da čine jedinice druge linije, odnosno drugi ešeloni. Te snage su i predviđene da, pored zadatka za prihvatanje, dejstvuju na ugrožene pravce bilo da vrše protivnapade bilo da pojačavaju odbranu. U našem slučaju one su bile ra-

spoređene isključivo za odbranu širokih i dubokih rejona, pa da bi se prikupile da izvrše manevar trebalo je mnogo vremena. Očito je da svaki manevar pod tim uslovima mora da kasni.

Iz ovoga se može izvući iskustvo da snage kojima se želi izvoditi manevar moraju biti u svojim rejonima prikupljene kako bi mogle da budu brzo upotrebljene na pravcu gde se za to ukaže potreba. Izgleda da su naše komande isuviše bile uverene u pravilnost početne organizacije odbrane i sadejstva pa su u toku borbenih dejstava bile više pasivne. Zbog toga je izostajao manevar snagama kada je to situacija zahtevala i omogućavala.

Pukovnik

Miroslav NIKOLIĆ